

τοῦ Σίμωνος νὰ μὴ καταντήσῃ ἐπὶ τέλους μία ἐκ-
τεταμένη πληγή.

**Αἱ πρὸς ἀπειλευθέρωσιν τῆς ἀγίας γῆς
γενόμεναι σταυροφορίαι.**

Οἱ ἄνθρωποι τοῦ σημερινοῦ αἰῶνος δυσκόλως δύ-
ναι νὰ ἐννοήσωσι τὸν θρησκευτικὸν ἐνθουσια-
σμόν, ὅστις ἐπλήρου τὰς ψυχὰς τῶν χριστιανῶν
τοῦ μεσαιῶνος. Τὴν σήμερον, ὡς πολλάκις ἐβρέθη,
αἱ θετικαὶ ἐπιστῆμαι, ἡ βιομηχανία, τὸ ἐμπόριον
ἐξήπλωσαν ἀπανταχοῦ τὸ κράτος των. Θέλομεν
νὰ μεταβαίνωμεν ἀπὸ τόπου εἰς τόπον τὸ ταχύ-
τερον ὅπως κάλλιον διεκπεραιώσωμεν τὰς ὑπο-
θέσεις μας, καὶ θέλομεν νὰ λαμβάνωμεν ἀκαριαίως
σιδηρεῖς ἀπὸ τοῦ ἑνὸς εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον τοῦ κό-
σμου, ὅπως ἀποθησαυρίζωμεν, εἰ δυνατόν, ὅλους
τοὺς θησαυροὺς τῆς Γολκόνδης. Διὰ τοῦτο ἐπι-
νοοῦμεν τὸν ἄτμὸν, ὅστις σύρει ἡμᾶς ἐπὶ τοῦ
σιδηροδρόμου μετὰ τὴν ὁρμὴν καταιγίδος, καὶ ῥί-
πτομεν εἰς τοὺς βυθοὺς τῆς θαλάσσης τὸ καλώ-
διον, ἢ κρεμῶμεν εἰς τὸν ἀέρα τὸ σιδηροῦν σύρμα,
δι' οὗ αἱ θελήσεις ἡμῶν, αἱ διαταγαὶ ἡμῶν, μετα-
βαίνουσιν, ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ, εἰς ἄπειρον ἀφ' ἡμῶν
ἀπόστασιν. Ἡ θρησκεία καὶ ἡ ποίησις ἀπώλεσαν
ἤδη μέγα μέρος τῆς ἰσχύος των. Τὸ Λονδίνον,
οἱ Παρίσιοι, τὸ Νεοβόρακον εἰσὶν αἱ πόλεις αἵτι-
νες ἐλκύουσιν ἤδη τοὺς προσκυνητάς· ἡ θέα τοῦ
Γολγοθᾶ φέρει μελαγχολίαν εἰς τοὺς σημερινούς
ἐπικουρεῖους, καὶ αὕτῃ δὲ τοῦ Περικλέους ἡ ἀκρό-
πολις ἤρχισε νὰ δέχεται σπανιώτερον τοὺς ἐπι-
σκεπτομένους αὐτήν.

Καὶ ὅμως ὑπῆρξεν ἐποχὴ, καθ' ἣν ὁ πόθος τῆς
προσκυνήσεως τῶν ἁγίων τόπων κατέφλεγε τὰς
καρδίας δλοκλήρου τῆς χριστιανωσύνης, καὶ πᾶς
ὁ εἰς Χριστὸν πιστεύων τότε ἐθεώρει ὡς ὑπερτά-
την ἐν τῷ κόσμῳ τοῦτῃ εὐδαιμονίαν ἂν ἤζιούτο
νὰ ἴδῃ τὴν πόλιν ἐκείνην, ἥτις ἦν

... di Cristo albergo eletto

Dove morì, dove sepolto fue

Dove poi rivesti le membra sue.

Πρώτη, ἥτις ἔδωκε τὸ παράδειγμα τῆς προσ-
κυνήσεως τῶν ἁγίων τόπων, ἦν ἡ μήτηρ τοῦ με-
γάλου Κωνσταντίνου, ἡ ἀγία Ἐλένη. Ἡ εὐσεβὴς
αὕτη γυνὴ προβεβηκυῖα ἤδη τὴν ἡλικίαν ἀπῆλθε,
κατὰ τὸν τέταρτον αἰῶνα, εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα,
ὅπου διὰ τῶν ἀνενδότων ἐρευνῶν τῆς ἀνευρέθη ὁ
σταυρὸς ἐκεῖνος ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἀπέθανεν ὁ Να-

ζωαῖος. Τὸ παράδειγμα τῆς βασιλομήτορος ταύ-
της ἠκολούθησαν μετὰ ταῦτα καὶ πολλοὶ ἄλλοι,
ὀλίγον δὲ ἐν τῷ μετέπειτα χρόνῳ, ὡς ἀναφέρει ὁ
ἅγιος Ἰερώνυμος, ἠκούοντο εἰς διαφόρους γλώσ-
σας ἐντὸς τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Τάφου ἀναπεμ-
πόμεναι αἱ ὑμνωδαί.

Ἀλλὰ καὶ ἡ πόλις, ἣν ἐθεώρουν οἱ ὁπαδοὶ τῆς
νέας θρησκείας ὡς κοιτίδα τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ἡ-
λώθη μετ' οὐ πολὺ, καὶ τὸ ξύλον ἐφ' οὗ ἐφαίνον-
το τὰ ἔχνη τοῦ αἵματος τοῦ Σωτῆρος ἡρπάγη,
ἐπὶ τῆς βασιλείας Ἡρακλείου, ὑπὸ τοῦ βασιλέως
τῶν Περσῶν Χοσρόου τοῦ Β'. Ἄπαντα ἡ χριστια-
νωσύνη ἐπενθηφόρησε τότε καὶ ἐθρήνησε τὴν ἀ-
πώλειαν ταύτην. Μετὰ δέκα ἔτη ὅμως, ἡμέραν
τινὰ, ὁ διάδοχος τῶν Καισάρων εἰσήλασεν ἐν
θριάμβῳ εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ. Ὁ εὐσεβὴς αὐτο-
κράτωρ δὲν ἐσύρετο ἐφ' ἄρματος, οὐδὲ παρηκο-
λουθεῖτο ὑπὸ ἀλυσιδέτων βασιλέων, ὥς οἱ προκά-
τοιχοι αὐτοῦ. Ὁ θρίαμβος οὗτος ἦν πάντῃ διάφο-
ρος τῶν ἀρχαίων· ὡς ὁ ἔσχατος τῶν θνητῶν,
διήρχετο γυμνόπους τὰς ὁδοὺς τῆς Ἱερουσαλήμ
ὁ νικητὴς τοῦ Χοσρόου Ἡράκλειος, καὶ τὸ μόνον
λάφυρον ὃ ἐπεδείκνυνεν εἰς τοὺς πιστοὺς, ἦν ὁ τί-
μιος σταυρὸς, ὃν ἔφερεν ἐπὶ τῶν ὤμων αὐτοῦ
μέχρι τοῦ τόπου τοῦ Κρανίου. Κατὰ τὴν 14 τοῦ
Σεπτεμβρίου ἐορτάζει ἡ ἐκκλησία τὸν λαμπρὸν
τοῦτον τῆς χριστιανωσύνης θρίαμβον.

Οἱ χριστιανοὶ, μετὰ τὸν θρίαμβόν τοῦτον τοῦ
Ἡρακλείου, ἐπορεύοντο ἀνενοχλήτως εἰς τὴν ἁγίαν
Πόλιν χάριν προσκυνήσεως, ἀλλ' ἡ κατάστασις
αὕτη ὀλίγον διήρκεσε χρόνον, διότι, κατὰ τὴν
ἐποχὴν ἐκείνην, νέος τις προφῆτης ἤρχισε ν' ἀνα-
φαίνηται, προφῆτης οὗ τὸ δόγμα ἔμελλε, μετὰ
παρέλευσιν αἰώνων τινῶν, νὰ ἐπικρατήσῃ εἰς τὸ
ἥμισυ τοῦ ἐνὸς ἡμισφαίριου. Ὁ προφῆτης οὗτος
ἦν Μωάμεθ ὁ υἱὸς τοῦ Ἀβδαλλάχ, οὗ οἱ διάδοχοι
ἔμελλον νὰ ἐπενέγκωσιν ἀφορήτους εἰς τοὺς χρι-
στιανούς κακώσεις. Εἷς ἐξ αὐτῶν ἔπεμψε κατὰ
τῆς Ἱερουσαλήμ, ἣν ἐθεώρει ὡς ξενίσασαν τὸν
Μωάμεθ, δύο τῶν στρατηγῶν του μετὰ πολυα-
ρίθμου στρατιάς βαρβάρων. Τὰ στίφη ταῦτα ἐπὶ
τέσσαρας μῆνας ἐπολιώρουν τὴν ἁγίαν Πόλιν,
καὶ πολλάκις ἐφώρμησαν κατ' αὐτῆς ἀναβοῶντες,
μετὰ λύσσης, τὸ ῥητὸν τοῦ Κορανίου· « Εἰσέλ-
θωμεν εἰς τὴν ἁγίαν γῆν τὴν ὑποσχεθείσαν ἡμῖν
παρὰ τοῦ Θεοῦ. », ἀλλ' οὐδὲν κατάρθουν, διότι
οἱ ὑπερασπισταὶ τῆς πόλεως ἀντέκρουον αὐτοὺς
ἡρωϊκῶς, μεχρὶς τοῦ μεταβᾶς ὁ Καλίφης οὗτος αὐτο-
προσώπως, ἐκυρίευσεν αὐτήν. Τότε ὁ ἅγιος Τάφος

καὶ λοιπὰ εὐσεβῆ καθιδρύματα ἐβεβηλώθησαν ὑπὸ τῶν ἀπίστων, ὁ δὲ πατριάρχης Ἱεροσολύμων Σωφρόνιος, ἰδὼν τὴν αἰχμαλωσίαν καὶ τὴν καταστροφὴν τῆς πόλεως ἐπράφερε βαρυθυμῶν τὸ λόγιον τοῦ προφήτου Δανιήλ « Τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως ἔσται ἐν τόπῳ ἁγίῳ. » Ὁ ἱεράρχης ἐκεῖνος ἀπέθανε μετὰ ταῦτα ὑπὸ τῆς λύπης του, ἐν τῇ θέσει δὲ ὅπου ἦν ὠκοδομημένος ὁ ναὸς τοῦ Σολομώντος, ἀνηγέρθη ὑπὸ τοῦ Καλίου τοῦ τούτου τὸ μέχρις ἡμῶν σωζόμενον τουρκικὸν Τζαμίον.

Ἀπὸ τῆς πρώτης ταύτης ὑπὸ τῶν Μωαμεθανῶν ἀλώσεως τῆς ἁγίας πόλεως, ἐφεξῆς ἡ κατὰ τῶν χριστιανῶν προσκυνητῶν τυραννία ἐπετείνετο εἴτε ἐχαλαροῦτο ἀναλόγως τοῦ χαρακτῆρος τοῦ τυραννοῦντος καλίου, πάντας ὅμως ὑπερέβη κατὰ τὴν σκληρότητα Μερουᾶν ὁ Β'. Ἐξηκολούθουν μ' ὅλα ταῦτα νὰ μεταβαίνωσι προσκυνηταὶ κατὰ χιλιάδας ἀπὸ πάσης τῆς Εὐρώπης, διότι ἡ εἰς τοὺς ἁγίους τόπους ὁδοιπορία ἦρκει ὅπως ἐξαλείψῃ τὰ βαρύτερα τῶν ἐγκλημάτων.

Διηγοῦνται οἱ ἱστορικοὶ ὅτι βραδύτερον ὁ κόμης Ἀνζῶν, τοῦ ὁποῦ αἱ χεῖρες ἐμιάνθησαν εἰς τὸ τῆς συζύγου του αἵμα καὶ εἰς τὸ αἷμα πολλῶν ἀθῶνων, ἀπῆλθεν εἰς Ἱεροσόλυμα ὅπως λάβῃ τὴν ἄφεσιν τῶν ἀμαρτιῶν του. Φθάσας εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν διῆλθε τὰς ὁδοὺς αὐτῆς φέρων σχοινίον εἰς τὸν λαιμὸν, καὶ βραδίζόμενος ὑπὸ τῶν ὑπηρετῶν του· εἰς ἕκαστον δὲ βῆμα ἀνέκραζε μεγαλοφῶως· « Κύριε, ἐλέησόν με τὸν ἄπιστον καὶ ἐπιόρκον, τὸν μακρὰν τῆς πατρίδος του πλανώμενον ἄμαρτωλόν. »

Ἐπὶ τοῦ Ἀβασσίδου Ἀκρῶν-ἄλ-Ρεσιδ οἱ χριστιανοὶ τῶν μερῶν ἐκεῖνων ἔλαβον ἄνεσιν τινα. Ὁ Καλῖφης οὗτος συνῆψε φιλίαν μετὰ τοῦ Μεγάλου Καρόλου, φοβούμενος δὲ μὴ οὗτος βοηθήσῃ τοὺς Βυζαντινοὺς αὐτοκράτορας, κατὰ τῶν ὁποίων ἐμελέτα νὰ ἐπιπέσῃ, μετεχειρίσθη πᾶν εἶδος κολακείας ὅπως ἐλκύσῃ τὸν Μέγαν Κάρλον εἰς ἑαυτὸν, καὶ μάλιστα προσέφερεν αὐτῷ ὡς δῶρον τὰς κλεῖς τῆς ἁγίας πόλεως καὶ τοῦ ἁγίου τάφου, ὅπερ μεγάλως ἐξύμνησαν οἱ ἱστοριογράφοι τῶν χρόνων ἐκεῖνων. Ἀλλὰ καὶ ἡ εἰρήνη αὕτη ἦν πρόσκαιρος. Νικηφόρος ὁ Φωκάς ἀπεπειράθη ν' ἀνακτήσῃ τὴν ἁγίαν γῆν, καὶ ἤθελε φέρει, κατὰ τὴν κρίσιν τῶν ἱστορικῶν, εἰς πέρας τὸ ἔργον του, ἂν αἱ σχολαστικαὶ θεωρίαι τοῦ βυζαντινοῦ κλήρου δὲν ἔφερον προσκόμματα εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν σχεδίων του. Βλέπων ὅτι τὸ αἶσθημα τῆς τιμῆς καὶ

τῆς ἀνδρίας εἶχεν ἐκλείψει ἀπὸ τῶν ἀπογόνων τῶν καισαρικῶν λεγεόνων, ἐνόμισε νὰ ἀντικαταστήσῃ αὐτὸ διὰ τοῦ θρησκευτικοῦ φανατισμοῦ, καὶ νὰ κηρύξῃ τὸν κατὰ τῶν ἀπίστων πόλεμον ἱερόν. Διέταξεν ὅθεν πᾶς ὁ πίπτων ἐν τῇ κατὰ τῶν ἀπίστων μάχῃ νὰ κατατάσσεται εἰς τὸν χορὸν τῶν μαρτύρων. Ἀλλ' ὁ κλήρος ἐθεώρησε τοῦτο ὡς καινοτομίαν ἀντιβαίνουσαν εἰς τινὰ κανόνα τοῦ ἁγίου Βασιλείου. Τούτου ἕνεκα ὁ μέγας σκοπὸς τοῦ αὐτοκράτορος ἐματαιώθη, οἱ δὲ θρίαμβοι αὐτοῦ περιορίσθησαν εἰς τὴν κυρίευσιν τῆς Ἀντιοχείας, καὶ συνετέλεσαν εἰς τὸ νὰ ἐξεγείρωσι σφοδρότερον τὸ κατὰ τῶν χριστιανῶν μῖσος τῶν Μουσουλμάνων. Τότε πολλαὶ τῆς ἁγίας πόλεως ἐκκλησίαι κατεκρήσαν, καὶ αὐτὸς δὲ ὁ πατριάρχης τῶν Ἱεροσολύμων, κατηγορηθεὶς ὡς συνένοχος τῶν βυζαντινῶν, ὡς μετὰ πολλοὺς αἰῶνας ὁ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Γρηγόριος, ἐξέπνευσεν ἐπιδύνως ἐν μέσῳ τῶν φλογῶν.

Μετὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ Φωκά, λαβὼν ἐπικουρίαν ὁ Ζιμισκῆς καὶ παρὰ πολλῶν ἄλλων ἡγεμόνων, ἔφερεν εἰς πέρας τὸ ἡμιτελὲς ἔργον τοῦ προκατόχου του, ἐκυρίευσεν τὴν Λαμασκὸν, κατέκτησεν ἅπασαν τὴν Ἰουδαίαν καὶ ἐγκατέστησε χριστιανικὴν φρουρὰν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ. Ἀλλ' ἀποθανόντος καὶ τοῦ Ζιμισκῆ, τὸ ἔργον κατέβρευσεν αὐθωρεῖ, ἡ δὲ κοιτίς τοῦ χριστιανισμοῦ ἐπανῆλθε καὶ πάλιν εἰς χεῖρας τῶν ἀπίστων. Οἱ καλῖφαι φατιμῆται ἐκυρίευσαν ἅπασαν τὴν χώραν ἐκείνην, οἱ δὲ χριστιανοὶ ἐπὶ Χακῆμ, τρίτου καλίου τῆς γενεᾶς του, τοῦ καὶ μωροτέρου πάντων, ὑπέφερον τὰ πάνθεινα. Μία τῶν πολλῶν βασάνων, εἰς ἃς ὑπεβάλλοντο συνεχῶς οἱ χριστιανοί, ἦν καὶ τὸ νὰ φέρωσιν ἐπὶ τοῦ στήθους σταυροὺς ξυλίνους ἔχοντας βάρος τεσσάρων αἰγυπτιακῶν λιτρῶν.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην, Γερβέρτος ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ραβέννης, ὁ μετὰ ταῦτα Πάπας Σίλβεστρος Ζ'. ἀπελθὼν εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ ἰδὼν τὰς κακώσεις τῶν χριστιανῶν, συνεκινήθη πλεῖστον ἐπανελθὼν δὲ εἰς τὴν Εὐρώπην προέτρεπε τοὺς χριστιανούς νὰ λάβωσι τὰ ὅπλα πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῶν ἁγίων τόπων. Ἀλλ' ἐκ τῶν προτροπῶν τοῦ μόνῃ ἡ Πίσσα καὶ ἡ Γενούη μετὰ τοῦ βασιλέως τῆς Ἀρλῆς ἐξώπλισαν τὸν στόλον των, καὶ ποιήσαντες ἀπόδασιν τινα εἰς τὰ παράλια τῆς Συρίας, ἐπέστρεψαν ἄπρακτοι, συνετέλεσαντες μόνον εἰς τὸ νὰ ἐξαγριωθῶσιν ἔτι μᾶλλον οἱ Σαρακηνοί. Ἐκτοτε τὸ μῖσος αὐτῶν κατὰ τῶν χριστιανῶν κατέστη ἀδιάλακτον.

Δὲν εἶναι ἴσως ὅλως περιττὸν ν' ἀναφέρωμεν συμβάν τι ὕπερ ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὸν μετὰ ταῦτα ποιήσαντα τὴν ἐλευθερωθεῖσαν Ἱερουσαλὴμ Τάσσαν, νὰ εἰσαγάγῃ εἰς τὸ ποίημά του τὸ ὠραῖον ἐπισόδιον τοῦ Ὀλίνδου καὶ τῆς Σωφρονίας. Χριστιανομάχος τις, ὅπως ἐρεθίσθη ἔτι μᾶλλον τὸ μίσος τῶν ὁμοθρήσκων του, ἐπενόησε νὰ ρίψῃ κῆνα νεκρὸν ἐντὸς ἐνὸς τῶν κυριωτέρων τζαμιῶν τῆς πόλεως. Οἱ πρῶτοι ἐλθόντες εἰς τὸν ναὸν ὅπως προσευχηθῶσιν ἔφριξαν εἰς τὴν βεβήλωσιν ταύτην, καὶ ἀμέσως, διαδοθείσης τῆς εἰδήσεως ἀνὰ τὴν πόλιν, ὁ λαὸς ἅπας τῶν Ὁθωμανῶν διέτρεχε τὰς ὁδοὺς κραυγάζων ἐκδίκησιν κατὰ τῶν χριστιανῶν, οὓς ἐθεώρει ἐνόχους τοῦ κακούργηματος.

Ἡ σφαγὴ ὅλων τῶν χριστιανῶν ἀπεφασίσθη ἐν ἀκαρεῖ, ὅπως μετὰ τῶν πολλῶν συναπολεσθῇ καὶ ὁ πράξας τὸ κακούργημα.

Morra, dicean, non andrà l'ira a voto,

Nella strage commune il ladro ignoto.

Pur che 'l reo non si salvi, il giusto pera

E l'innocente

Ἐν τούτοις, ἐν μέσῳ τῶν κατεπτομένων χριστιανῶν, εὐρίσκεται νέος τις ἱκανῶς ἀνδρεῖος, ὅστις ὑπόσχεται νὰ παρουσιασθῇ ὡς ὁ ἀληθὴς ἐνοχός, καὶ οὕτω, ὡς ἄλλος Ῥωμαιοὺς Κούρτιος ριπτόμενος εἰς τὸ βάραθρον, νὰ ἱκανοποιήσῃ τὴν μανίαν τῶν ἐχθρῶν, καὶ σώσῃ τοὺς λοιποὺς ἀπὸ τῆς σφαγῆς. Ὁ νέος ἐξετέλεσεν ἀκριβῶς τὴν ὑπόσχεσίν του, καὶ οἱ βάρβαροι, οὐδόλως καμφθέντες ἐκ τῆς παρρησίας τοῦ νεανίου, κατέσφαξαν αὐτὸν ὅπως κορέσωσι τὴν θηριωδίαν των.

Τότε αἱ ἱσραὶ τελεσθαι ἀπήγορεύθησαν ὑπὸ τῶν τυράννων, αἱ ἱσραὶ ἐκκλησίαι μετεβλήθησαν εἰς σταύλους ἀλόγων ζώων, καὶ αὕτη δὲ ἡ ἐκκλησία τοῦ ἁγίου τάφου κατεδαφίσθη ἐκ θεμελίων. Κατὰ τὴν βάρβαρον ἐκείνην ἐποχὴν, ἡ ἀδυνατοῦσα νὰ τιμωρήσῃ τοὺς Μουσουλμάνους Δύσις, ἔστρεψε τὸν θυμὸν τῆς κατὰ τῶν ἀσθενῶν Ἑβραίων, οὓς ὑπέθεσεν ὅτι ἠρέθιζον αὐτούς.

Εἶναι λίαν ἀξιοπαρατήρητος ἡ κατάστασις εἰς τὴν ὑπῆρχον τὰ πνεύματα κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, καὶ ἥτις ἦν, κατὰ τινα συγγραφέα, ὁμοία μὲ ἅπασας τὰς ἐποχάς, αἵτινες μέλλουσι νὰ γεννηθῶσι μέγα τι παρκτηροῦνται, ἐν ἄλλαις λέξεσιν, ἐν τῇ ἐποχῇ ταύτῃ αἱ ὠδίνες τοῦ τοκετοῦ τῶν μελλουσῶν σταυροφοριῶν. Τὰ κακὰ τῶν ἐν Παλαιστίνῃ προσκυνητῶν, ἡ ἐρήμωσις καὶ βεβήλωσις τῶν ναῶν, καὶ ἕτεραι διοσημεῖαι ἐφε-

ρον τὸν χριστιανικὸν κόσμον εἰς θέσιν νὰ πιστεῖται ὅτι ἤγγισε τὸ τέλος τοῦ κόσμου. Οἱ ἀγῦρται καὶ ἄλλοι ἀπατεῶνες, ἐπωφεληθέντες τὴν περίστασιν, διεκήρυττον ὅτι ἐπιστολή τις καταπεσοῦσα ἐξ οὐρανοῦ, ἀναγγέλλει τὸ τέλος τοῦ σύμπαντος ἐγγύς. Τότε ἅπασα ἡ χριστιανικὴ Εὐρώπη ἐστρεψε τὰ βλέμματα πρὸς τὴν Ἱερουσαλὴμ, ὅπου ἔμελλε νὰ κατέλθῃ καὶ αὐθις ὁ αἰώνιος Κριτὴς τῶν δικαίων καὶ τῶν ἀμαρτωλῶν· τοῦτο ἕνεκα ἡ συρροή τῶν προσκυνητῶν ἐγένετο ἔτι μεγαλητέρα. Ἐπὶ τοσοῦτον δὲ ἡ πίστις εἰς τὸ πλησιάζον τέλος τοῦ κόσμου κατεῖχε τότε τὰ πνεύματα, ὥστε οἱ πλείστοι τῶν πλουσίων ἐδωροῦντο τὰ κτήματά των δι' ἐγγράφων ἀρχομένων διὰ τοῦ ἐπομένου τυπικοῦ προοιμίου· «Ἐχόντες ὑπ' ὅψιν τὸ προσεγγίζον τέλος τοῦ κόσμου, καὶ τρέμοντες τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως κ.τ.λ.»

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Χακὲμ, ὁ διάδοχος αὐτοῦ Λαχὴρ ἐπέτρεψε τὴν ἀνοικοδόμησιν τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Τάφου. Οἱ χριστιανοὶ ἐζήτησαν τότε τὴν συνδρομὴν τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὅστις ἐπεμψεν ἐκ τοῦ ταμείου του τὰ πρὸς τοῦτο ἀναγκαῖα χρήματα.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην, ὁ ἀριθμὸς τῶν εἰς τὴν Παλαιστίνην μεταβαίνοντων πῦξήθη ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε οἱ κάτοικοι τῶν χωρῶν ἀφ' ὧν οἱ προσκυνηταὶ διέβαινον, ἤρχισαν νὰ θεωρῶσι μὲ ὑποπτον καὶ περιφοβὸν βλέμμα τοὺς ἐνθουσιῶδεις τούτους ὁδοιπόρους, οἵτινες, εἰ καὶ δὲν ἐπολέμουν, ἐκαλοῦντο ὅμως στρατιῶται τοῦ Κυρίου, καὶ ἔφερον ἕκτοτε ἐπὶ τῶν ἐνδυμάτων των τὸ ἔμβλημα τοῦ σταυροῦ. Τῷ 1054 ὁ ἐπίσκοπος τοῦ Καμβραὶ, Lietbert, ἀνεχώρησε πορευόμενος εἰς τὴν ἁγίαν γῆν μετὰ τριῶν χιλιάδων περίπου προσκυνητῶν. Ἡ συνοδία αὕτη, κατὰ τὴν ἀπὸ Βουλγαρίας διάβασίν της, προσεβλήθη ὑπὸ τῶν ἀπολιτεῦτων κατοίκων τῆς ἀγρίας ἐκείνης χώρας, καὶ πολλοὶ τῶν προσκυνητῶν ἀπέθανον εἰς τὸν ἄξενον ἐκεῖνον τόπον. Οἱ λοιποὶ προέβησαν μέχρι Λαοδικείας, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ εὐρόντες ἄλλους ἐχθροὺς ἀπεθαῖρῶνθησαν, καὶ οὕτω ὁ ἐπίσκοπος ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Εὐρώπην φέρων τὰ ἀσήμαντα λείψανα τῆς μεγάλης ἐκείνης συνοδίας.

Δέκα ἔτη μετὰ ταῦτα, ὡς προάγγελος τῆς ὑπὸ τοῦ Γοδεφρείδου ὀδηγηθησομένης σταυροφορίας, ἑπτὰ χιλιάδες προσκυνητῶν, ἐν οἷς ὁ ἀρχιεπίσκοπος Μαγνεντίας, καὶ οἱ ἐπίσκοποι Ρατισβῶνης, Βαμβέργης καὶ Οὐτρέχτης ἀνεχώρησαν ἀπὸ

τῶν ἡσυχῶν ὀχθῶν τοῦ Ῥήνου. Ἡ πολυάριθμος αὕτη συνοδία διήλθε τὴν Γερμανίαν, Οὐγγαρίαν, Βουλγαρίαν καὶ Θράκην, καὶ μετὰ τινα χρόνον ἐφθασαν εἰς Ἱεροσόλυμα, πολεμήσαντες πρῶτον πλησίον τῆς ἁγίας πόλεως τοὺς Βεδουίτους, οἵτινες προσέβαλλον αὐτοὺς, ἀκολουθῶς ἐπανῆλθον καὶ οὗτοι εἰς τὰς ἐστίας τῶν ἀπολέσαντες τρεῖς χιλιάδας περίπου ἐκ τῶν συντρόφων των.

Ἄλλ' ἀκριβῶς κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην, οἱ Τοῦρκοι ἰθαγενεῖς τῆς πέραν τοῦ Ὄξου χώρας, ἐπέπεσαν ὡς νέα μάστιξ κατὰ τῆς ἁγίας γῆς, ἐκυρίευσαν ὁλόκληρον τὴν Συρίαν, καὶ ἡ Παλαιστίνη δὲν ἐβράδυνε νὰ περιέλθῃ εἰς χεῖρας των. Οἱ αἰμοβόροι οὗτοι κατακτηταὶ οὐδενὸς ἐφείσθησαν τότε οὔτε οἱ χριστιανοὶ οὔτε οἱ υἱοὶ τοῦ Ἀλῆ εὖρον χάριν ἐνώπιόν των, καὶ ἡ ἁγία πόλις ἐπλευσεν εἰς τὸ αἷμα χριστιανῶν καὶ μωαμεθανῶν. Μετὰ τὴν νέαν ταύτην κατάκτησιν, αἱ κακώσεις τῶν χριστιανῶν ὑπερεπλέονασαν. Οἱ ἐρχόμενοι προσκυνηταὶ ὤφειλον νὰ πληρώσωσιν, ὅπως εἰσέλθωσιν εἰς τὴν πόλιν, ἕκαστος ἐν χρυσοῦν νόμισμα. Οἱ ἐνδεεῖς, οἱ μὴ ἔχοντες ν' ἀποτίσωσι τὸν φόρον τοῦτον, ἔμενον ἔξω τῶν τειχῶν, καὶ περιεπλανῶντο ἐκτεθειμένοι εἰς τὰς πολυειδεῖς βικιοπραχίας τῶν Τούρκων. Ἀλλὰ καὶ οἱ ἐντὸς τῆς πόλεως διαμνοντες δὲν ὑπέφερον ὀλιγώτερον. Πολλάκις, καθ' ἡν στιγμὴν προσέφερον ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας τὰς πρὸς τὸν Θεὸν δεήσεις των, πλῆθος μανιακῶν εἰσῆρχοντο καὶ ἐτάραττον τὴν θείαν ἱερουργίαν, ἔρριπτον κατὰ γῆς τὰ ἱερά σκεύη καὶ κατεπάτουν αὐτὰ, ἀνέβαινον ἀσεβῶς ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ὑβρίζον καὶ ἐραβδιζον τοὺς τὰ ἱερά ἄμφια ἐνδεδυμένους Λευίτας. Πάσαι αἱ χῶραι, ἀφ' ὧν διέβαινον οἱ προσκυνηταί, ὅπως μεταβῶσιν εἰς τοὺς ἁγίους τόπους ἐκυριεύθησαν ὑπὸ ἄλλων τουρκικῶν ὀρδῶν, ἅπασαι σχεδὸν αἱ ἐπρχίαι τῆς καταπιπτούσης βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας ἐκυριεύθησαν ὑπὸ τῶν ληστῶν τούτων, ἡ δὲ πρωτεύουσα κατὰσπαρτατομένη καθ' ἐκάστην ὑπὸ ἐμφυλίων ταρχῶν, ἀνίκωνος νὰ σπεύσῃ εἰς ἐπικουρίαν τῶν ἀποσπωμένων χωρῶν ἕνεκα τοῦ ἀενάως σκληρομένου θρόνου, ἐβλεπεν ἡλιθίως τὴν καταστρεπτικὴν καταγίγδα φερομένην μέλει τῶν πυλῶνων αὐτῆς. Οἱ Τοῦρκοι ἐθεώρουν ἤδη τὴν κατάκτησιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὡς προφητευομένην ἐν τῷ Κορανίῳ.

Ἐπὶ τέλους, Μιχαὴλ ὁ Δοῦκας ἀπεπειράθη καὶ ἐζήτησε τὴν βοήθειαν τῆς Δύσεως, ὅπως ἀποτρέψῃ τὸν ἐκπαιελοῦντα τὸ κράτος του κίν-

δυνον, ὡς ἀμοιβὴν δὲ διὰ τοῦτο ἐπρότεινε τὴν ἔνωσιν τῶν ἐκκλησιῶν. Ἡ ἐπέκτασις τῆς ἐξουσίας ἐφ' ἅπασαν τὴν χριστιανωσύνην ὑπῆρξεν αἰείποτε τὸ ὄνειρον τῆς Παπῶσύνης, διὸ καὶ ὁ τότε Πάπας, Γρηγόριος ὁ Ζ', πεφωτισμένος ἀνὴρ καὶ τολμηρὸς, ἐδέχθη τὰς προτάσεις τοῦ αὐτοκράτορος. Ὅθεν ἐκήρυξε τὸν ἱερὸν πόλεμον καὶ προσεκάλεσε πάντας τοὺς πιστοὺς νὰ λάβωσι τὰ ὅπλα κατὰ τῶν μουσουλμάνων. Ἐν τῷ φιλοπολέμῳ μάλιστα ἐνθουσιασμῷ τοῦ ὁ Πάπας οὗτος ὑπεσχέθη νὰ δδηγήσῃ αὐτοπροσώπως τοὺς κατὰ τῶν Τούρκων λεγεῶνάς του, ἀλλ' ἀκολουθῶς δὲν ἐτήρησε τὴν ὑπόσχεσίν του. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Γρηγορίου, Βίκτωρ ὁ Γ' ἐκήρυξεν ἄφρσιν ἁμαρτιῶν εἰς πάντας ὅσοι ἤθελον λάβει τὰ ὅπλα πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῆς ἁγίας γῆς. Μόνοι οἱ Γενουήνσιοι καὶ οἱ Πισσαῖοι ἤκουσαν τὴν φωνὴν τοῦ Ποντίφικος, ἐξώπλισαν τὸν στόλον των, ἀπέβησαν εἰς τὰ παράλια τῆς Ἀφρικῆς, καὶ λεηλατήσαντες πόλεις τινὰς ἐπανῆλθον εἰς τὰς ἐστίας τῶν πλήρεις λαφύρων. Οὕτω, ἀπέθανε καὶ ὁ Πάπας οὗτος, μὴ δυνήσεις νὰ πράξῃ τι ὑπὲρ τῆς Ἱερουσαλὴμ· ἀλλ' ὅ,τι δὲν ἡδυνήθησαν νὰ πράξωσιν οἱ ἰσχυροὶ τῆς γῆς, ἐπέπρωτο νὰ τὸ φέρῃ εἰς πέρας εἰς ἁπλοῦς προσκυνητῆς καὶ οὗτος ἦν ὁ ἐκ Πικαρδίας Πέτρος ὁ ἐρημίτης. «Προικισθεῖς με πνεῦμα δραστήριον καὶ φιλοτάραχον, λέγει ὁ γράψας τὴν ἱστορίαν τῶν σταυροφοριῶν Michaud, ἐκ τοῦ συγγράμματος τοῦ ὁποίου ἠντλήσαμεν ἅπασαν σχεδὸν τὴν ἱστορικὴν ὕλην τῆς παροῦσης πρᾶγματειας, ἐζήτησεν εἰς ἁπάσας τοῦ βίου τῆς καταστάσεις τὴν εὐτυχίαν ἣν οὐδαμοῦ ἡδυνήθη νὰ εὕρῃ. Οὐδ' ἡ σπουδὴ τῶν γραμμάτων, οὐδ' ἡ τέχνη τῶν ὀπλων, οὔτε ἡ ἀγαμία, οὔτε ὁ γάμος, οὔτε τέλος τὸ ἐκκλησιαστικὸν ἀξίωμα ἡδυνήθησαν ν' ἀναπαύσωσι τὴν πυρέσσουσαν ψυχὴν του. Ἀηδιάσας τὸν κόσμον καὶ τοὺς ἀνθρώπους εἶχεν εἰσέλθει εἰς τὰ αὐστηρότερα τῶν κοινοβίων. Ἡ διηνεκὴς νηστεία, ἡ προσευχὴ, ἡ μελέτη, καὶ ἡ σιγὴ τῆς ἐρημίας εἶχον ἐξάψει λίαν τὴν φαντασίαν του. Ἐν ταῖς ὀπτασίαις αὐτοῦ συνῆπτε σχέσεις μετὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐνόμιζεν ἑαυτὸν ὄργανον τῶν σκοπῶν τῆς θείας προνοίας καὶ ἐκτελεστὴν τῶν βουλήσεών της. Κατεῖχε τὸν ἐνθουσιασμὸν ἀποστόλου καὶ τὴν τόλμην μάρτυρος. Ὅταν ἐλάλει, τὰ πάθη ὑπὸ τῶν ὁποίων ἐταράττετο ἐνεψύχωνον τὰς κινήσεις του καὶ τὴν φράσιν του καὶ μετεδίδοντο εἰς τοὺς ἀκροατάς του. Τίποτε δὲ δὲν ἐδύνατο ν' ἀντιστῇ εἰς τὴν

εὐγλωττίαν του ἢ εἰς τὸ ἐπαγωγὸν τοῦ παραδείγματος του.

Τοιοῦτος ἦν ὁ ἀνὴρ, ὅστις ἔδωκε τὸ σύνθημα τῶν σταυροφοριῶν, καὶ ἐγένετο κατὰ τὸν Τάσσον.

del gran passagio autor primero.

II

Ὁ περὶ τῶν ἁγίων τόπων γινόμενος θόρυβος ἀπέσπασε τότε καὶ τὸν Πέτρον ἀπὸ τοῦ ἀναχωρητηρίου τοῦ. Ἀκολουθήσας καὶ οὗτος συναδίαντινὰ προσκυνητῶν, ἔφθασε μέχρι τῆς Ἱερουσαλὴμ· ἡ θεὰ τότε τῆς ἁγίας πόλεως συνεκίνησε πλεῖστον τὴν ψυχὴν τοῦ καὶ ἄλλως ἐνθουσιασμένου τοῦτου ἀνδρός. Ἀφοῦ ἐπεσκεύεθη τὸν ἐπὶ τοῦ Κρανίου τάφον τοῦ Σωτῆρος, μετέβη ἀμέσως εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ πατριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων, μετὰ τοῦ ὁποίου συνεβρήνησεν ἐπὶ ταῖς συμφοραῖς τῶν χριστιανῶν. Ὁ ἐρημίτης τότε ἀναβλέψας μὲ δοφθαλμοὺς πλήρεις δακρύων τὸν σεβάσιμον ἐκείνον γέροντα, ἠρώτησεν ἂν δὲν ἦτο ἄρα ἐφικτὴ θεραπεία τις εἰς τὰς ἀπείρους ἐκείνας κακώσεις; «Πιστότερε πάντων τῶν χριστιανῶν, εἶπεν αὐτῷ ὁ πατριάρχης, αἱ ἁμαρτίαι μας ἀπέτρεψαν ἀπ' ἡμῶν τὸ θεῖον ἔλεος. Ἀπασα ἡ Ἀσία κατεκτῆθη ὑπὸ τῶν Μουσουλμάνων, καὶ δολόκληρος ἡ Ἀνατολὴ περιέπεσεν ἐν αἰχμαλωσίᾳ, οὐδεμία δὲ τῆς γῆς δύναμις δύναται νὰ βοηθήτῃ ἡμῖν. Ἐνταῦθα ὁ Πέτρος διέκοψε τὸν Πατριάρχην, δόσας αὐτῷ νὰ ἐνοήσῃ ὅτι ἴσως ἡμέραν τινὰ οἱ πολεμισταὶ τῆς Δύσεως θὰ ἔτρεχον πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῶν Ἱεροσολύμων. « Ἀναμφιβόλως, ἐπανελάθεν ὁ πατριάρχης· ὅταν αἱ θλίψεις ἡμῶν ὑπερπλεονάσωσιν, ὅταν ὁ θεὸς συγκινηθῇ ἐπὶ ταῖς δυστυχίαις ἡμῶν, θέλει μαλαξέει τὰς ψυχὰς τῶν ἡγεμόνων τῆς Δύσεως, καὶ θέλει πέμψει αὐτοὺς εἰς ἀπελευθέρωσιν τῆς ἁγίας πόλεως. » Μετὰ τὴν συγκινητικὴν αὐτὴν συνδιάλεξιν, ὁ μὲν πατριάρχης ἀπεφάσισε νὰ ἱκετεύσῃ δι' ἐπιστολῶν τοὺς ἡγεμόνας τῆς Εὐρώπης, ὁ δὲ ἐρημίτης ὥμοσε νὰ ἐξοπλίσῃ τὴν Εὐρώπην πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῶν χριστιανῶν τῆς Ἀνατολῆς. Ἀπὸ τῆς συνεντεύξεως ταύτης ὁ ἐνθουσιασμὸς τοῦ Πέτρου δὲν εἶχεν ὅρια. Ἡμέραν τινὰ, ἐνῶ ἴστατο γονυπετὴς πρὸ τοῦ ἁγίου τάφου, ἐνόμισεν ὅτι ἤκουσε τὴν φωνὴν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ λέγοντος πρὸς αὐτόν· «Πέτρε, ἀνάστηθι καὶ πορεύου ἵνα ἀναγγείλῃς τὰς θλίψεις τοῦ λαοῦ μου· ἐπῆλθεν ἡδὴ ὁ χρόνος τοῦ νὰ δοθῇ βοήθεια εἰς τοὺς δούλους μου καὶ ν' ἀπελευθρωθῇ ἡ ἁγία γῆ. » Ὅλος ἐνθους τότε ἀπῆλθε τῆς Παλαιστίνης, καὶ δραμὼν εἰς Ῥώμην, προσέ-

πесεν εἰς τοὺς πόδας τοῦ Πάπα Οὐρβανοῦ τοῦ Β'. ὅστις ἐδέχθη αὐτὸν ὡς προφῆτην καὶ ἐπευφήμησεν εἰς τὸν σκοπὸν του. Ἀκολουθῶς περιηγήθη τὴν λοιπὴν Ἰταλίαν, καὶ διαβάς τὰς Ἀλπεις μετέβη εἰς τὴν Γαλλίαν καὶ τὸ πλεῖστον μέρος τῆς Εὐρώπης κηρύττων τὸν ἱερὸν κατὰ τῶν ἀπίστων πόλεμον. Ὡδοιπόροι δὲ ἐπὶ ἡμιόνου φέρων σταυρὸν εἰς τὰς χεῖρας, ἀνυπόδητος, καὶ ἀσκεπῆ ἔχων τὴν κεφαλὴν. Τὴν δσφὺν αὐτοῦ περιεζώννυε χονδρὸν σχοινίον, μακρὸν δὲ ῥάβδον καὶ χονδρὸς ἐρημιτικὸς σάκκος ἐκάλυπτε τὸ σῶμά του· ἅπαντα· χοῦ ὄθεν διέβαιναν ἐκέρυττε τὰς κακώσεις τῶν χριστιανῶν καὶ προὐκάλει πάντας τοὺς πιστοὺς εἰς ἐκδίκησιν, ὁ δὲ ἐνθουσιασμὸς τοῦ λαοῦ παρηκολούθει αὐτόν.

Κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν, καθ' ἣν ἡ Εὐρώπη δολόκληρος συνεκινεῖτο ἐκ τοῦ κηρύγματος τοῦ ἐμπνευσμένου τοῦτου ἀποστόλου, ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Κωνσταντινουπόλεως Ἀλέξιος ὁ Κομνηνός, ἀπειλούμενος ὑπὸ τῶν Τούρκων, ἔπεμψε πρεσβεῖαν εἰς τὸν Πάπαν ἐπικαλούμενος τὴν βοήθειαν τῶν Λατίνων.

Δι' ἐτέρας δὲ ἐπιστολῆς καθικέτευεν ὁ δυστυχὴς αὐτοκράτωρ καὶ τοὺς λοιποὺς ἡγεμόνας τῆς Εὐρώπης, μὴ παραλείψας νὰ ὑποδείξῃ αὐτοῖς ὡς μέλλουσιν ἀμοιβῆν τῶν ἐκδουλεύσεων των, σὺν τοῖς ἄλλοις, καὶ αὐτὸ τὸ κάλλος τῶν ἐλληνίδων παρθένων. Ὅπως ἀπαντήσῃ εἰς τὰς ἱκεσίας τοῦ Ἀλεξίου καὶ εἰς τὰς εὐχὰς τῶν χριστιανῶν, ὁ Πάπας Οὐρβανὸς συνεκάλεσε τὴν ἐν Πλακεντία σύνοδον. Διὰ τοῦτο περὶ τοῦ ἀρχιεπισκόπου καὶ ἐπισκόπου, τέσσαρες δὲ χιλιάδες κληρικῶν καὶ τριάκοντα χιλιάδες λαϊκῶν ἑδράμον εἰς τὴν πρόσκλησιν τοῦ Ἄκρου ἀρχιερέως· καὶ ὅμως ἐν τῇ Συνόδῳ ταύτῃ οὐδὲν περὶ πολέμου ἀπεφασίσθη, διότι ἡ Ἰταλία ἔκλινε τότε μᾶλλον πρὸς ἐμπορικὰς ἐπιχειρήσεις ἢ πρὸς θρησκευτικὰς ἐκστρατείας. Ὁ Πάπας ὄθεν ἐπενόησε νὰ εὕρῃ προσφορὸν πεδῖον πρὸς συγκάλεσιν ἐτέρας συνόδου, καὶ οὕτως ἐξελέξατο τὸ Κλερμόντιον τῆς Ὀβέρνης. Ἡ συγκαλεσθεῖσα ἐν τῇ πόλει ταύτῃ σύνοδος ἐγένετο ἐπίσης πολυάριθμος καὶ σεβαστή. Ἐν τῇ μεγάλῃ πλατεῖᾳ τοῦ Κλερμόντου, ἣν ἐπλήρου ἄπειρον πλῆθος λαοῦ, ἀνεγείρετο μεγαλοπρεπὲς τι παράπηγμα ἔνθα παρουσιάσθη ὁ Πάπας, ἀκολουθούμενος ὑπὸ τῶν καρδινάλιων, καὶ ἐκάθισεν εἰς τὸν ἐπὶ τούτῳ παρεσκευασμένον θρόνον. Πλησίον αὐτοῦ ἴστατο Πέτρος ὁ ἐρημίτης, φέρων τὴν ῥάβδον του καὶ τὸ τρίχινον ἐκεῖ-

νο ράσον, ὑπὸ τὸ ὁποῖον ἐγένετο γνωστὸς εἰς τὰ πλήθη. Ὁ ἀπόστολος οὗτος τοῦ πολέμου ἔλαβε πρῶτος τὸν λόγον, καὶ ἐξέθηκε μετὰ φλογεροῦ ὕφους τὰς κακώσεις καὶ τὰ μαρτύρια τῶν πιστῶν, ὧν ἐγένετο αὐτόπτης μάρτυς. Ἡ ὄψις αὐτοῦ ἐνόσω ἐλάλει ἦν μεστὴ θλίψεως, καὶ ἡ φωνὴ τοῦ διεκόπτετο συνεχῶς ὑπὸ λυγμῶν. Ὁ πάπας Οὐρβανὸς ἔλαβε δεύτερος τὸν λόγον, καὶ ὑπέδειξεν εἰς τὴν σύνοδον τὸν κίνδυνον ὃν διέτρεχεν ἡ Δύσις, εἰ μὴ ἔθετε φραγμὸν εἰς τοὺς θριάμβους τῶν ἀπίστων, ἰδίως ὅμως ἐξήτει νὰ ἐξεγείρῃ τὸν ἱπποτισμὸν τῶν Γάλλων καὶ τῶν λοιπῶν ἱπποτῶν, ὑπόδεικνύων αὐτοῖς ὅτι ὁ πόλεμος οὗτος εἶναι πόλεμος ἄξιος τῶν ἀληθῶς ἀνδρείων· τέλος κατέστρεψε τὸν λόγον διὰ τοῦ ἐπομένου ῥητοῦ τοῦ Εὐαγγελίου· « Ὁ φιλῶν πατέρα ἢ μητέρα ὑπὲρ ἐμὲ οὐκ ἔστι μου ἄξιος· καὶ ὁ φιλῶν υἱὸν ἢ θυγατέρα ὑπὲρ ἐμὲ οὐκ ἔστι μου ἄξιος, καὶ ὃς οὐ λαμβάνει τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθεῖ μοι οὐκ ἔστι μου ἄξιος.

Μετὰ τὸ τέλος τῆς εὐγλώττου ταύτης ὁμιλίας, ἅπασα ἡ πολυπληθὴς ἐκείνη συνέλευσις ἀνεφώνησε μετ' ἐνθουσιασμοῦ τὸ «*Dieu le veut*» ὁ Θεὸς τὸ θέλει, καὶ τὴν φράσιν ταύτην ἐπανέλαβεν ἀπειράκις ἡ ἡχὴ τῶν πέριξ ὁρέων. Πρὶν ἢ διαλυθῇ ἡ ὁμήγυρις, ὁ Οὐρβανὸς διέταξεν ὅπως πᾶς στρατιώτης τοῦ Κυρίου φέρῃ ἐπὶ τοῦ στήθους εἴτε ἐπὶ τῶν ὤμων τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ. Εἵτα ὁ καρδινάλιος Γρηγόρης ἐπρόφερε γεγωνυῖα τῇ φωνῇ τύπον τινὰ γενικῆς ἐξομολογήσεως, μετ' ὃ πάντες οἱ παρευρεθέντες γονυπετήσαντες, ἔλαβον παρὰ τοῦ ἄκρου ἀρχιερέως τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν των.

Μετὰ τὴν τελετὴν ταύτην, πρῶτος ὁ ἐπίσκοπος Ἀδεμάρους Δε Μοντελᾶ ἔλαβεν ἀπὸ τῶν χειρῶν τοῦ Πάπα τὸν σταυρὸν, καὶ ἀμέσως πλείστοι ἄλλοι ἀρχιερεῖς ἠκολούθησαν τὸ παράδειγμά του, καὶ κατετάχθησαν οὕτω εἰς τὸν ἱερὸν στρατόν. Ὁ δὲ κόμης τῆς Τολέζης Ραϊμόνδος, δικαιολογήσας δι' ἐπιστολῆς τὴν ἀπὸ τῆς συνόδου ἀπουσίαν του, ὑπέσχετο νὰ μεταβῇ εἰς Ἀσίαν μεθ' ὅλων τῶν πιστῶν πολεμιστῶν του. Οἱ βαρῶνοι καὶ οἱ ἱππῶται, οἵτινες ἠκροάσθησαν τὰς παρακαλεύσεις τοῦ Οὐρβανοῦ, ὤμοσαν νὰ ἐκδικήσωσι τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν, πάντες δὲ ὑπεσχέθησαν νὰ σεβασθῶσι τὰς ἀποφάσεις τῆς συνόδου, εἵτα ἐκόσμησαν τὰ ἐνδύματά των μὲ ἐρυθροὺς ἐξ ἐριούχου εἴτε σπρικοῦ σταυροῦς, καὶ ἔλαβον τὸ ὄνομα τοῦ *croisés* σταυροφόρου, εἰς δὲ τὸν κατὰ τῶν Σαρακηνῶν

πόλεμον ἔδωκαν τὸ ὄνομα *croisade* σταυροφορία.

Ὁ Οὐρβανὸς, ὅστις εἶχεν ἄλλας ὑποθέσεις νὰ διεκπεραιώσῃ ἐν Εὐρώπῃ, δὲν ἐδέχθη νὰ τεθῇ ἐπὶ κεφαλῇς τῶν σταυροφόρων, διώρισεν ὅμως παρὰ τῷ χριστιανικῷ στρατῷ ἀποστολικὸν λεγάτον τοῦ τὸν ἐπίσκοπον Ἀδεμάρων. Δι' ἀποφάσεως τῆς συνόδου ταύτης, τὰ ἄτομα, αἱ οἰκογένειαι καὶ τὰ ὑπάρχοντα τῶν σταυροφόρων ἐτέθησαν ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου· ἐκηρύχθη δὲ ὅτι πᾶσα βία ἐνεργουμένη κατὰ τῶν στρατιωτῶν τοῦ Χριστοῦ θέλει τιμωρεῖσθαι δι' ἀναθέματος. Ἐπίσης ἐκανονίσθη ἡ πειθαρχία, ὠρίσθη ὡς χρόνος τῆς ἀναχωρήσεως ἡ ἑορτὴ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, (ἡ συγκαλέσις τῆς Συνόδου εἶχε γενῇ κατὰ τὸν Νοέμβριον τοῦ 1095 ἔτους) καὶ εἰς πάντα παραβαίνοντα τὴν ὑπόσχεσίν του, ἠπειλῆσεν ὁ Πάπας τὸν τῆς ἐκκλησίας ἀφορισμόν.

Μετὰ τὴν διάλυσιν τῆς περιφήμου ταύτης Συνόδου, οἱ λαβόντες ἐν αὐτῇ μέρος διέτρεχον τὰς ἐπαρχίας τῆς Γαλλίας καὶ ἐξήγειρον τὸν ἐνθουσιασμὸν τῶν λαῶν. Ἀπὸ τῆς Γαλλίας ὁ ἐνθουσιασμὸς μετεδόθη εἰς τε τὴν Ἀγγλίαν, Ἰταλίαν καὶ Ἰσπανίαν, εἰς ἅπασαν δὲ τὴν δυτικὴν Εὐρώπην δὲν ἤκουε τις ἄλλο εἰμὴ τὰς λέξεις ταύτας· « Ὁ μὴ λαμβάνων τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ μὴ ἀκολουθῶν ἐμοὶ οὐκ ἔστι μου ἄξιος. » Ἐκτὸς ὅμως τοῦ θρησκευτικοῦ ἐνθουσιασμοῦ, συνετέλεσεν εἰς τὴν μεγάλην ταύτην μετανάστευσιν καὶ ἡ κατάστασις εἰς τὴν διετέλει τότε ἡ Εὐρώπη. Ἡ τυραννία, ἥτις κατεμάστιζε τοὺς λαοὺς ἐκείνους, καὶ ἡ ἐπελθοῦσα τότε σιτοδεία ἦσαν ἱκανὰ αἷτια ὅπως πείσωσι τοὺς δυστυχεῖς νὰ παραιτήσωσι τὴν γῆν ἐκείνην, ἥτις ἐδείκνυτο ἄσπλαγχνος μητρυιὰ πρὸς αὐτούς. Οἱ κατατασσόμενοι εἰς τὰς φάλαγγας τῶν σταυροφόρων εἰς οὐδένᾳ καθυπεβάλλοντο φόρον, καὶ οἱ δανισταί των οὐδεμίαν ἠδύναντο νὰ ἐνεργήσωσι κατ' αὐτῶν καταδιώξιν. Ὡς ἐκ τούτου αἱ φάλαγγες ἐπυκνοῦντο καθ' ἐκάστην τεραστίως.

Ἄπας ὁ χειμὼν τοῦ ἔτους ἐκείνου κατηναλώθη εἰς τὰ τοῦ πολέμου· τοσοῦτον δὲ ἐκορυφώθη ὁ ἐνθουσιασμὸς καὶ ἐξήφθη ἡ φαντασία τῶν λαῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ὥστε πλείστα τέρατα ἐβλεπον εἰς τοὺς οὐρανοὺς, ὡσανεὶ ἡ φύσις νὰ κατεγίνετο μόνον εἰς τὸ νὰ ἀναγγέλλῃ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Οἱ σύγχρονοι συγγραφεῖς διηγοῦνται ὅτι ἀστέρεις ἐπιπτον ἀπὸ τὸν οὐρανὸν, διάφορα ἄλλα πυρφόρα σώματα διέθεον τὸν αἰθέρα καὶ μετέβαλλον τὴν νύκτα εἰς ἡμέραν, σύννεφα ἐφαίνοντο εἰς

τὸν δρίζοντα ἔχοντα χρώμα αἵματος, κομήτης ἔχων σχῆμα σπάθης ἐφάνη πρὸς μεσημβρίαν, πόλεις δὲ τετειχισμέναι καὶ στρατοὶ ἔτοιμοι εἰς μάχην, ἔχοντες ὡς σημαίαν τὸν σταυρὸν, ἐφαίνοντο εἰς τοὺς αἰθέρας. Τέλος, διηγοῦνται ὅτι καὶ αὕτῃ ἡ σκιὰ τοῦ μεγάλου Καρόλου, ἐξελοῦσα τοῦ Ἀδου, περιήρχετο καὶ πρῶτρυνε τοὺς χριστιανούς εἰς τὸν κατὰ τῶν ἀπίστων πόλεμον. Οὕτω δ' ἐνθουσιασμός ἐδημιούργει ἐν τῇ φαντασίᾳ τὰ τεράστια, καὶ ταῦτα πάλιν ἐξέκαιον ἔτι μᾶλλον τὸν ἐνθουσιασμόν· ἄνδρες, γυναῖκες, παιδιά καὶ γέροντες, ἀπὸ τοῦ Ῥήνου μέχρι τῶν Πυρηναίων, καὶ ἀπὸ τοῦ Τιβέρεως μέχρι τοῦ ὠκεανοῦ, ἔτρεχον φέροντες ἐπὶ τοῦ ἐνδύματος τὸν ἐρυθροῦν σταυρόν.

(ἔπεται συνέχεια)

ΤΟ ΜΕΛΕΤΗΘΕΝ ΕΓΚΛΗΜΑ.

Ο Κάρλος Δεβονσὺ ἐπανελθὼν ἐκ τοῦ θεάτρου ἀπέπεμψε τὸν ὑπηρέτην του, ἠνέφξε τὸ παράθυρον τοῦ δωματίου του καὶ ἤναψεν ἐν σιγάρων — ταῦτα συνέβαινον περὶ τὸ μεσονύκτιον — Ὁ Δεβονσὺ ἦτο εἰκοσιεξαετής καὶ ἐθεώρει ἑαυτὸν δυσυχέστατον διὰ τοὺς ἐξῆς λόγους. Τὴν πρωτὴν δηλαδὴ τῆς αὐτῆς ἐκείνης ἡμέρας ἀπέσειλεν ἕνα ἐκ τῶν πλησιεσέων συγγενῶν του νὰ ζητήσῃ εἰς γάμον τὴν Εὐγενίαν Δεραμβούρην, πλουσίαν κληρονόμον, καὶ διατελοῦσαν ὑπὸ τὴν κηδεμονίαν τοῦ θείου της Δεραμβούρη. Ὁ θεὸς της τὴν πρότασιν ταύτην ἀκούσας ἐξέφρασε μὲν τὰς εὐχαριστίας του διὰ τὴν τιμὴν, ἧς ἡξιοῦτο ἡ ἀνεψιά του, ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ ἡλικία αὐτῆς, ἦτον εἰσέτι ἄωρος δὲν ἀπεφάσισεν εἰσέτι περὶ τῆς ἀποκαταστάσεώς της· ὁ ἐντολοδόχος τοῦ Δεβονσὺ ἐπέμενε εἰς τὴν πρότασιν του, ἐγκωμιάζων τὴν εὐγενῆ καὶ ἔντιμον καταγωγὴν τοῦ νέου, τὴν εὐφυΐαν του, τὰ πολλὰ του προτερήματα καὶ τέλος τὸ εὐεῖδες τῆς μορφῆς του, προσθέτων ὡς ἔσχατον ἐπιχείρημα ὅτι οἱ δύο νέοι ἀντηγαπῶντο περιπαθῶς. Τότε δ' Ὁ Δεραμβούρης ἀγανακτήσας καὶ πέραν τῶν ὁρίων τοῦ πρέποντος παραφερθεὶς ἀπεκρίθη ἀποτόμως.

— Ὁ Κ. Δεβονσὺ εἶναι νέος ἔντιμος, ἀνήκει εἰς γένος λαμπρὸν, εἶναι εὐεῖδης καὶ πνευματώδης ἀληθῶς, ἀλλὰ δὲν ἔχει οὔτε περιουσίαν οὔτε ἔργον τι, ἐπομένως ἀπορῶ πῶς τολμᾷ νὰ ζητῇ εἰς γάμον πλουσίαν κληρονόμον, δικαιοῦμένην ν' ἀπαιτήσῃ παρὰ τοῦ συζύγου της περιουσίαν ἴσην τοῦλάχιστον τῆς ἐδικῆς της.

Μετὰ τοιοῦτους λόγους βεβαίως ἡ διαπραγματεύσεις δὲν ἠδύνατο νὰ ἔχῃ αἰσιον πέρας. Λόγοι ὀργίλοι ἐλέχθησαν ἐκατέρωθεν, καὶ αἱ ἐλπίδες τοῦ Καρόλου Δεβονσὺ ἐματαιώθησαν· εἶδεν ὅτι ἐλπίς συμβιβασμοῦ πλέον δὲν ὑπῆρχεν, ὅτι ἔπρεπε νὰ παύσῃ τὰς ἐπισκέψεις του εἰς οἰκίαν ἐν ἣ ἡ ἐμφάνισίς του ἤθελεν εἶσθαι τοῦ λοιποῦ ἄτοπος καὶ νὰ καταπνίξῃ ἐν τῇ καρδίᾳ του τὸ σφοδρότατον αἶσθημά του.

Τί ποιητέον; νὰ ἀρπάσῃ τὴν κόρην; Τὸ ἔσχατον τοῦτο μέτρον δὲν ἐνέκρινε, καὶ δι' ἄλλους λόγους καὶ διότι ἡ κοινωμία ἤθελεν ἀποδώσει τὸ κίνημα τοῦτο ὅχι εἰς τὸν ἔρωτα ἀλλ' εἰς τὰ πλοῦτη τῆς Κ. Δεραμβούρης· ἐκτὸς τούτου δὲν ἦτο καὶ βέβαιος ἂν ἡ Εὐγενία συγκατένευεν εἰς τὴν πρότασιν τῆς φυγῆς. Ταῦτα ἀναλογιζόμενός ὁ Κάρλος ἐθεώρει ἑαυτὸν παίγνιον ὀλεθρίας εἰμαρμένης, καὶ ὅτι εἰς αὐτὸν μόνον ἐπεφυλάσσετο τὸ ποτήριον τοῦτο, ἐνῷ ὅ,τι τότε συνέβαινε εἰς αὐτὸν, συμβαίνει καθ' ἐκάστην εἰς ὅλας τὰς συνοικίας τῶν Παρισίων. Εἶχεν ὑπάγει εἰς τὸ θέατρον ἐλπίζων νὰ ἴδῃ τὴν Εὐγενίαν, ἀλλὰ καὶ εἰς τοῦτο ἡ πατήρ, καθόσον ὁ Κ. Δεραμβούρης μετὰ τῆς συπατήθη, καθόσον ὁ Κ. Δεραμβούρης μετὰ τῆς συζύγου του εὐρίσκοντο μόνοι εἰς τὸ θεωρεῖον. Ἐκάπνισε λοιπὸν τὸ σιγάρων του, καὶ κατὰ τὸ φαινόμενον ἡτοιμάσθη νὰ κατακλινθῇ καὶ νὰ κοιμηθῇ ὡς νὰ μὴ ἦτο παντάπασιν ἐρωτευμένος, ὅτε ἡ θύρα τοῦ δωματίου ἐκρούσθη. Ἐμπρὸς, εἶπε, φρονῶν ὅτι εἶναι ὁ ὑπηρέτης του· ἡ θύρα ἠνέφθη καὶ κρότος βημάτων ἐλαφρῶν καὶ περιφόβων ἠκούσθη· ἐστράφη, καὶ ὦ τοῦ θαύματος! εἶδεν ἐνώπιόν του τὴν κυρίαν Δεραμβούρην, τὴν θείαν τῆς ἐρωμένης του. Δὲν ἤξευρε τί νὰ ὑποθέσῃ τὸ ὀρολόγιον ἐσήμανε τὴν πρώτην μετὰ τὸ μεσονύκτιον. Ἡ Κ. Δεραμβούρη κάτωχρος καὶ τρέμουσα ἐκ συγκινήσεως ἔπεσεν ἐπὶ τινος προστυχόντος θρονίου καὶ ἔνευσε πρὸς αὐτὸν νὰ καθίσῃ πλησίον της.

— Σὰς ἐκπλήττει βεβαίως ἡ κατὰ τοιαύτην ὥραν ἐπίσκεψίς μου, εἶπε, συγκεντρώσασα ἐπὶ τέλους ὅλας τὰς δυνάμεις της· ἔρχομαι νὰ σὰς ὀμιλήσω περὶ τοῦ συνοικεσίου σας.

— Περὶ τοῦ συνοικεσίου μου; τί λέγετε, κυρία;

— Ναί, κύριε, περὶ αὐτοῦ.

— Μετὰ τῆς ἀνεψίας σας;

— Ἀναμφιβόλως· δὲν τὴν ἀγαπᾶτε;

— Τὴν λατρεύω μάλιστα.

— Τότε λοιπὸν, κύριε, εἶναι ἐδική σας, ἐγὼ τοῦλάχιστον, καθὼς θεία της, συγκατατίθεμαι εἰς